

SALDŽIŲ SAPNŲ, JUDITA KAIP GIMSTA MENO KŪRINIAI MENININKO SĄMONĖJE, PASĄMONĖJE? KAIP VYKSTA KŪRYBINIS PROCESAS, KAIP JŲ GALIMA TYRINĖTI?

Eglė Ganda Bogdaniene

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA

Maironio g. 6, LT-01013 Vilnius

egleganda.bogdaniene@vda.lt

Savo kūrybą suvokiu kaip meninio tyrimo būdą. Tai tarsi eksperimentinė laboratorija, kurioje atsiranda naujų pažinimo ir patirties formų. Kūrybos procesui yra labai svarbios inspiracijos, gaunamos iš aplinkos, gyvenimiškų situacijų, kasdienių reiškinių, informacijos šaltinių. Tuomet formuluoju klausimą ir imuosi tyrimo (pvz., analogų studijavimo), vėliau sukuriu meno objektą, jis demonstruojamas. Po to vyksta tyrimas, kaip kūrinys veikia aplinką. Ir dažniausiai, patirtis, įgyta iš santykio su tais, kurie vertina meno objektą, įgalina atsirasti naujus postūmius ir inspiracijas, pradedančias naują etapą – kūrybinį darbą. Visas kūrybos procesas – tarsi uždaras ratas, jis visą laiką sukasi, vienas etapas negali egzistuoti be kito, neaišku, kuris etapas yra svarbiausias. Man mažiausiai svarbus yra materialiai apčiuopiamas rezultatas – meno objektas. Jei nebūtų nuolat atrandamų sąsajų su kitomis pažinimo sritimis, patyrimų sklaidos ir inspiracijų, galėčiau patį kūrinį visiškai išbraukti. Smagiausia dalis – inspiracijos. Kai gauni „spyri“, įvyksta tam tikras „sprogimas“ galvoje, ir kiekvieną kartą atrodo, kad štai šitas darbas bus pats geriausias. Bet įgyvendintas kūrinys

tampa praeitimi, ratas, arba, veikia, spiralė, sukasi toliau. Kūryba – tai nesibaigianti savirefleksija.

Kūrybos proceso ciklas:

Inspiracijos

Meninis tyrimas

Meno kūrinio realizavimas

Meno objektas

Meno objekto demonstravimas

Naujos patirtys

Inspiracijos

...

INSPIRACIJA – GYVENIMAS

Dviprasmybės ir kontrastai

Tekstilės kūrinio ciklas *Saviidentifikacija (Pasas, 2006, Happiness/less, Eglė, 5 kaukės)* – tai ironiškas požiūris į save, kūrybinė savianalizė. Inspiracijos šaltiniai – kasdienė aplinka, į kurią bandoma pažvelgti savitu profesiniu žvilgsniu. Šis išskirtinis požiūris vienu atveju praplečia, kitu – riboja gyvenimo patirtį ir suvokimą.

Bet jei susikaupi ir užsibrėži tikslą, kad savo gyvenimą gali padaryti geresnį, apgalvoji, kaip, kokių priemonių reikia, investuoji savo pastangas, žinias ir laiką, gali pasiekti tikslą. Jei gali pakeisti dubenį ar vilnos kuokštą, tai tu gali keisti ir savo gyvenimą, jis iš tiesų gali pasidaryti, jei ne tobulas, tai bent pakenčiamas. Darbas su tekstilės technikomis – tai priemonė kalbėtis, bendrauti, galvoti apie galimybę keisti tai, kas nepatenkina ir keistis pačiam. Tai vėl gi kūrybos ratas. Tu kai ką sukuri, tas „kai kas“ inspiruoja aplinką, aplinka inspiruoja tave, ir tai vėl skatina kūrybinius procesus.

Kūrybinė užduotis seminaruose Krizių centruose – sugalvoti kuriamo daikto viziją, pasidaryti esikizinį aprašą, pradėti ir per dieną pabaigti realizuoti susikurtą viziją, paskui aptarti su kolegėmis ir pagalvoti, kaip ši diena pakeitė tavo supratimą. Atsiranda suvokimas: aš galiu; ši diena geresnė nei vakarykštė; yra daugiau žmonių su tokiomis pat problemomis, ir jie susibūrę į bendruomenę. Bendruomenė turi padėti susivokti tavo problemų skalėje ir būti šalia, kai tau sunku. Jei ši diena gera, kita irgi gali būti gera. Tai ką aš galiu padaryti, kad kita diena būtų geresnė už tą, kuri buvo prieš ją?

IŠVADOS:

Svarbu dalytis gyvenimo įvairove – gyvenimo patyrimu: koks gyvenimas yra tau ir koks jis yra kitiems.

Teigiamas patyrimas suteikia perspektyvą, parodo kryptį ir taip suteikia galimybę keistis.

Kūrybinis profesinis gyvenimas – tai ne tik darbas pragyvenimui sukurti, bet ir aktyvus savęs kūrimas per kūrybinę patirtį, galimybę permąstyti kūryboje kitų žmonių problemas ir gyvenimą – siauresnės asmeninės patirties turtinimas.

Pažintis su moterimis iš Krizių centrų, patyrusių savo vyrų fizinį ar psichologinį smurtą, inspiravo kūrinių *Pieta*. Nutolusi nuo tradicinės krikščioniškos ikonografijos, mano *Pieta* ne Motina su mirusiu sūnumi ant rankų, ji dar tik laukiasi, tačiau jau nujaučia –

kaip nujaučia tik moterys – būsimą kančią, netektį ir skausmą. Yra šiuolaikinių menininkų, kurie kurdami *Pieta*, vaizduoja tik vyrišką figūrą (Paulo Fryerio *Pieta* (2006) – tai Kristus elektros kėdėje). Man šiuo atveju ta kančia pereina į moters kūną, moters patyrimus ir išgyvenimus.

SAVO KAIP MENINKO MISIJOS ĮVARDIJIMAS

Kūryba – tai aktyvus būdas:
atkurti asmeninę patirtį mene,
kurti save per savo profesiją,
keisti aplinką,

t. y. ne tik gauti patyrimą iš įvairių šaltinių (mitų, religijų tyrinėjimo, gyvenimo stebėsenos ir kt.), bet ir galimybė pačiai kurti, keisti save ir aplinką per aktyvų patirties analizavimą ir meninį vizualizavimą.

Šiuolaikinių menininkų kūrybą išskirčiau kaip gyvybingą ir lankstų procesą. Moterys, turėdamos prigimtine savybę prisitaikyti, gali lengviau keistis, jos turi įžvalgų ir tvirtą ryšį su dinamiška aplinka, kuri dažnai tampa jų kūrybos inspiracija ir prasmų paieškos lauku. Jos gali pergudrauti pavojus, negatyvumus ir dviprasmybes, neprisiriša prie apibrėžtos, vienintelės tiesos, nes kiekviena išgyventa patirtis ir yra tiesa.